

BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞININ OLAĞANÜSTÜ İTİRAZ YETKİSİ

*The Extraordinary Objection Authority of the Prosecutor Generals
Office of the Regional Court of Appeals*

Cengiz ÜNSAL*

ÖZ

Yargılama hukukunun gayesi, maddi gerçeğe ulaşarak adaletin tesis edilmesini sağlamaktır. Bu nedenle, maddi konunun en iyi biçimde kontrol edilebilmesi ve denetlenebilmesi önemli bir gerekliliktir. İstinaf kanun yolunun amacı, ilk derece mahkemelerince verilen kararların, maddi ve hukuki mesele yönünden incelenerek hataların giderilmesini sağlamak, bireylerin adalete olan güvenini tesis etmek ve böylelikle yargılama hukukunun yukarıda yer verilen amacını gerçekleştirmektir. Bu, aynı zamanda hukuk devleti olmanın da bir gereğidir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi istinaf kanun yoluna başvurulması üzerine ilgili ceza dairesince kesin nitelikte bir karar verilmesi ile ortaya çıkan hükümden mevcut bulunan yahut bulunduğu iddia edilen adli hatanın giderilmesi amacıyla kesin hükme karşı getirilmiş bulunan bir denetim muhakemesi imkânıdır.

Bu çalışmada bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının söz konusu itiraz yetkisinin tanımı, hukuksal niteliği, koşulları, etkileri, başvurunun incelenme usulü ve özellikleri ile neticeleri değerlendirilmeye çalışılacaktır. Aynı zamanda, uygulamada karşılaşılan sorunların tespit edilebilmesi ve çözümlenebilmesi amacıyla yargı kararlarına da ilgili oldukları konularda yer verilecektir.

Anahtar Kelimeler: İstinaf, Kanun Yolu, Bölge Adliye Mahkemesi, Olağanüstü İtiraz, Başkanlar Kurulu.

Makalenin Geliş Tarihi: 29.11.2021, **Makalenin Kabul Tarihi:** 17.01.2022.

* Ankara Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcısı Vekili, E-posta: cunsal@adalet.gov.tr, ORCID: 0000-0002-2439-6383.

ABSTRACT

Procedural law aims to reach material reality to ensure justice. For this purpose, utmost care has to be taken when examining the material subject. By the same token, the appellate procedure by re-examining first instance court decisions from material and legal scopes for eliminating mistakes, yielding individual faith to justice, seeks to realise the objective which was given of the procedural law. This is also a prerequisite for the rule of law.

The appeal of the Chief Public Prosecutor of the Court of Appeals is the possibility of an audit procedure which is brought against the final judgement in order to eliminate the judicial error that is present in the provision resulting from a final decision made by the criminal department upon appeal.

In this study, the definition, legal quality, conditions, effects, examination procedure and characteristics of the appeal authority of the Chief Public Prosecutor of the appeal court will be evaluated. At the same time, judicial decisions will also be included in the issues they relate to in order to identify and resolve problems encountered in practice.

Key Words: Appellate Procedure, Appeals Procedure, Regional Court of Appeals, Extraordinary Objection, Board of Presidents.

GİRİŞ

Hukuk devleti olmanın şartlarında biri adalet sisteminin etkili ve verimli bir şekilde idare edilmesidir. Hukuk ve adalet sisteminin işleyişindeki sorunlar ve yetersiz bir yargı sistemi, kişilerin adalete olan güvenini zedeleyeceği gibi temel insan haklarının özülle ilgili tartışmaların çıkmasına da neden olur.

Bir hükmün âdil ve gerçeklere uygun olduğunu söyleyebilmek için hem maddi hem de hukuki meselenin doğru bir şekilde tespit edilmiş ve uygulanmış olması gerekir. Ancak gerek deliller yardımıyla maddi gerçek araştırılırken gerekse tespit edilen maddi gerçeğe, hukuk normu uygulanırken hata yapmak her zaman mümkündür. Bir Latin atasözünde belirtildiği üzere “*Errare Humanum Est*” yanılmak insan içindir¹. Yargılama makamları tarafından verilen kararlar hukuka ve adalete ne kadar uygun olursa olsun, tarafların bunlardan tatmin olmaması da mümkündür. İşte bu gibi hallerde hukukun doğru şekilde uygulanması ve adalet duygusunun tesisi için bu tür kararların başka merciler tarafından incelenmesini sağlayacak çarelerin bulunması gereklidir.

¹ Öztekin Tosun, *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 2. Baskı, C. 2, 1976, s. 169; Turhan Tufan Yüce, *Türk-Alman Ceza Muhakemeleri Hukukunda Kanun Yolları*, Erzurum: 1967, s. 1.

Bu ihtiyaçtan ötürü “kanun yolları” müessesesi doğmuştur. Zira kanun yollarına başvurulmakla, yargı mercileri tarafından verilen ve gerek maddi gerekse hukuki yönden hatalı olduğu ileri sürülen kararların kural olarak başka bir yargı mercii tarafından tekrar incelenmesi sağlanmakta ve bu şekilde aleyhine başvuru yapılan kararların denetlenmeleri, gerekiyorsa düzeltilip değiştirilmelerine imkân sağlanmaktadır².

Türk Hukuk mevzuatında kanun yolları 5271 sayılı CMK’nın “Altıncı Kitap” kısmında düzenlenmiştir. Aleyhine kanun yoluna gidilecek kararın kesinleşip kesinleşmemiş olmasına göre “olağan kanun yolları” ve “olağanüstü kanun yolları” olmak üzere iki bölüm hâlinde yer almaktadır.

Bu düzenlemeye göre olağan kanun yolları “İtiraz (md. 267-271)”, “İstinaf (md. 272- 285)” ve “Temyiz (md. 286- 307)”; olağanüstü kanun yolları ise “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi (md. 308)”, “Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının İtiraz Yetkisi (md. 308/A)”, “Kanun Yararına Bozma (md. 309-310)” ve “Yargılamanın Yenilenmesi (md. 311-323)” dir.

Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazı 20.07.2017 tarih ve 7035 sayılı Kanununun 23. maddesi³ uyarınca 5271 sayılı CMK’nın 308. maddesinden sonra gelmek üzere eklenen 308/A maddesiyle yeni bir olağanüstü kanun yolu olarak mevzuatımıza girmiştir⁴. Bölge adliye mahkemesi

² Nur Centel ve Hamide Zafer, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 9. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları, 2012, s. 713.

³ 7035 sayılı Kanun “Madde 23 – 5271 sayılı Kanunun Altıncı Kitap Üçüncü Kısım Birinci Bölüm başlığında yer alan “Yargıtay” ibaresi metinden çıkarılmış ve 308 inci maddesinden sonra gelmek üzere aşağıdaki 308/A maddesi eklenmiştir.”

Madde 308/A- (1) Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re’sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. (Değişik cümleler:17/10/2019-7188/30 md.) Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. (Ek cümleler:17/10/2019-7188/30 md.) Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir. Dörtten fazla ceza dairesi olan bölge adliye mahkemelerinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulu bu incelemeyi yapar. Başkanlar kurulunun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

⁴ 05.08.2017 tarih 30145 mükerrer sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir. Eklenen cümleler 24.10.2019 tarih 30928 sayılı Resmi Gazete’de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

ceza dairelerin kesin nitelikteki kararlarında bulunan maddi ve hukuki hataların giderilmesinde etkili ve önemli bir kanun yoludur.

I. OLAĞANÜSTÜ KANUN YOLU OLARAK İTİRAZ KANUN YOLUNUN TANIMI

İtiraz kanun yolu, CMUK döneminde gerek uygulama ve gerekse öğretilerde kesin kararlara karşı tanınmış bir yol olduğu için *olağanüstü itiraz* olarak ifade edilmiştir⁵. Bu başvuru yolu CMK’da “Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi” ve “Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi” madde başlıkları altında düzenlenmiştir. Olağanüstü kanun yolları kısmında ilk sırada düzenlenen kanun yoludur.

Bölge adliye mahkemelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı olağan bir kanun yolu bulunmadığı gibi bölge adliye mahkemelerinin ve kanunda öngörülen durumlarda da ilk derece mahkemelerinin kararlarına karşı temyiz yoluna başvurulması sonucu Yargıtay daireleri tarafından verilen kararlara karşı da olağan bir kanun yolu bulunmamaktadır. Olağan yasa yollarının sona ermesi hâlinde de CMK ile öngörülmüş olağanüstü kanun yolları uygulanabilir hale gelmektedir. CMK’nın 308. maddesi ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına Yargıtay ilgili ceza dairelerinin kararlarına karşı bir kanun yolu olarak itiraz hakkı tanınmış, CMK’nın 308/A maddesi ile de bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığına ilgili ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı kanun yolu olarak itiraz hakkı tanınmıştır.

Gerek Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi gerekse bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisinin CMK’nın 267 ila 271. maddeleri arasında düzenlenen ve olağan kanun yolları arasında sayılan itiraz kanun yolu ile isim benzerliği dışında kavramsal ve niteliksel olarak birbirleriyle bir bağlantısı olmadığı gibi özellikleri itibari ile birbirleriyle karşılaştırılıp mukayese yapılması dahi mümkün değildir.

II. HUKUKSAL NİTELİĞİ

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisinin hukuksal niteliğini ifade etmek gerekirse bu kanun yolu bir olağanüstü kanun yoludur. CMK’da kanun yolları sınıflandırılırken olağan-olağanüstü kanun yolları ayırımı yapılmış ve olağanüstü kanun yollarının başında yer verilen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazını içeren maddeden sonra gelmek

⁵ Veli Özer Özbek, Koray Doğan, Pınar Bacaksız ve İlker Tepe, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık, 2018, s. 773.

üzere eklenen madde ile bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi düzenlenmiştir.

Olağan kanun yolları başlığı altında düzenlenen kanun yolları arasında bölge adliye mahkemesinin kesin nitelikteki kararlarına karşı ve Yargıtay'ın temyiz incelemesi neticesinde verilen kararlarına karşı başvurulabilecek bir kanun yolu düzenlenmemiştir.

1412 sayılı CMUK'da kanun yolları düzenlenirken sistematik olarak olağan-olağanüstü gibi bir ayırım yapılmamıştı. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi, temyiz kanun yolunun düzenlendiği madde içerisinde düzenlenmişti. CMK ile kanun yolları arasında sınıflandırma yapılmıştır.

Her ne kadar CMK ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının ve Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisine olağanüstü kanun yolları başlığı altında yer verilmiş ise de bu düzenleme kanun yolunun hukuksal niteliğine ilişkin tartışmaları sona erdirebilmiş değildir. Doktrinde ağırlıklı görüş bu kanun yolunun kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilen bir olağanüstü kanun yolu olduğunu kabul etmekte⁶ ise de aksini iddia eden ve kesinleşmiş kararlara karşı gidilebilen bir olağan kanun yolu olduğunu söyleyen⁷ yazarlar da bulunmaktadır. Bunun yanısıra kısmen olağan kısmen de olağanüstü bir kanun yolu olduğunu ifade eden⁸ yazarlar da mevcuttur.

⁶ Cumhuriyet Şahin ve Neslihan Göktürk, *Ceza Muhakemesi Hukuku II*, Ankara: Seçkin Yayınevi, 2012, s. 227; Nevzat Toroslu ve Metin Feyzioğlu, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi, 2011, s. 334; Süheyl Donay, *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, İstanbul: Beta Yayınevi, 2009, s. 506; Çetin Akkaya, *Kanun Yararına Bozma ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi*, Ankara: Kartal Yayınevi, 2007, s. 2; Ali Parlar ve Muzaffer Hatipoğlu, *Ceza Muhakemesi Kanununu Yorumu*, Ankara: Yayın Matbaacılık, 2008, s. 2041; Bahri Öztürk, *Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Yayınları, 2009, s. 673; Nurullah Kunter, Feridun Yenisey ve Ayşe Nuhoglu, *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi, 2008, s. 1513; Faruk Erem, *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu*, Ankara: 1996, s. 730; Selami Turabi, *Bireysel Başvuruda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazı*, Akademik Teklif Dergisi, 2013, s. 118; İsmail Malkoç, Mert Yüksektepe, *Ceza Muhakemesi Kanunu*, Cilt 2 Ankara: Malkoç Kitabevi, 2008, s. 1671; Özbek, a.g.e., s. 773.

⁷ Yener Ünver ve Hakan Hakeri, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi, 2020, s. 790; Erdener Yurtcan, *Ceza Yargılaması Hukuku*, 12. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi, 2007, s. 527.

⁸ Doğan Soyaslan, *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2014, s. 589; Serdar Talas, *Ceza Muhakemesi Hukukunda Başsavcılığının İtirazı*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2012, s. 164; Öztekin Tosun, *Temyiz Kararlarına Karşı Kanun Yolları*, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası, 1973, s.19; Akkaya, a.g.e., s. 2-3.

CGK' da Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazının olağanüstü bir kanun yolu olduğunu açık ve net bir biçimde vurgulamış⁹ ve ceza dairelerinin bozma kararlarına karşı da bu kanun yoluna başvurulabileceğini belirtmiştir¹⁰.

III. MUKAYESELİ HUKUKTA BAŞSAVCILIK İTİRAZI VE TARİHSEL SÜREÇ

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı itiraz kanun yolu CMK'da 05.08.2017 tarihinde yapılan değişiklikle mevzuatımıza girmiş ise de Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı ile paralellik arzettirmektedir. Bu itibarla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi yönünden gelişmeye bakacak olursak; CMUK'da düzenlenmiş olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının itirazı kanun yolu, CMUK'un mehası olan Alman Ceza Muhakemesi Kanunu'nda olmadığı gibi mehasın kabulünde hazırlık çalışmalarını sürdüren İstanbul Komisyonu'nun kabul ettiği metinde de¹¹ bulunmamaktadır.

Kara Avrupası hukuk sistemlerine bakıldığında, en yakın düzenlemenin Avusturya hukuk sisteminde yer aldığı görülmektedir. Ağır hata hâlinde

⁹ CGK 10.05.1993 tarihli ve E. 4-11, K. 151 sayılı Kararı "Yargılama Yasasında olağan ve olağanüstü olmak üzere iki tür kanun yolu düzenlenmiştir. Bunlardan olağan kanun yolları, kuralı; olağanüstü kanun yolları ise istisnayı oluşturur. Bir kanun yolunun olağan mı, olağanüstü mü olduğunu belirlemek için, verilen kararın kesin olup olmadığına bakmak gerekir. Kararın kesin olmaması bir başka makamca denetlenmesi öngörülüyorsa, olağan kanun yolu, kararla işin sonuçlanması, uyumsuzluğun çözümlenmesi benimseniyorsa, yani denetim olanağı kapatılıyor, ancak yine de hata olasılığına karşı bazı makam veya kişilere kanun yoluna başvurabilmek olanağı tanıyorsa olağanüstü kanun yolu söz konusudur. Yargıtay Ceza Dairelerinin temyiz yargılaması sonunda verdikleri kararların kesinliği evrensel bir ilkedir. Ancak; kanunkoyucu, hukuka aykırı gördüğü özel Daire kararlarına karşı Yargıtay C. Başsavcılığı'na itiraz yetkisi tanıyarak, Ceza Genel Kurulu'nun hakemliğine başvuru yolunu açmıştır. Sadece Yargıtay C. Başsavcısı için açılmış olan ve Yargıtay C. Başsavcısının itirazı denilemekte olan bu yol, kesin bir karara karşı tanındığından olağanüstü sayılmaktadır." www.kazancı.com, adresinden 02.03.2018 tarihinde alınmıştır.

¹⁰ CGK E. 1993/4-11K 1993/151 sayılı ve 10.5.1993 tarihli kararı., CGK E. 2007/3-63 K. 2007/87 sayılı ve 10.4.2007 tarihli kararı, CGK E. 1998/6-18 K. 1998/91 sayılı ve 17.3.1998 tarihli kararı, www.kazancı.com adresinden 02.03.2018 tarihinde alınmıştır.

¹¹ Ceza Muhakemeleri Usulü Kanununun Hazırlık Çalışmaları İstanbul Komisyonu Müzakere Zabıtları, Türk Kriminoloji Enstitüsü Yay., İstanbul, 1953, s. 295.den aktaran Turabi, 2013, s. 102.

Avusturya Yargıtay Başsavcısının da Türk hukuk sisteminde yer alan düzenlemeye benzer bir yetkisi bulunmaktadır¹². Kısmen benzerlik gösteren bir düzenlemede Fransız hukuk sisteminde yer almaktadır¹³.

1412 sayılı mülga CMUK'un mehzazı Alman Ceza Muhakemesi Kanununda bulunmayan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazı Türk Hukukuna, 10.05.1926 tarih ve 834 sayılı Mahkemei Temyiz Teşkilatının Tevsiiine Dair Kanununun 5. maddesi ile girmiştir¹⁴. İlk düzenleme;

“Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Başmüddeiumumi ilamın kendisine tevdi tarihinden itibaren iki hafta zarfında Ceza Heyeti Umumiyesine itiraz hakkını haizdir.”

Şeklindeydi. Bu düzenleme, 1936 yılında 3006 sayılı Kanununun 1. maddesiyle CMUK'un 322. maddesine eklenmiş ve aşağıdaki şekilde düzenlenmiştir.

“Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cumhuriyet Başmüddeiumumisi, ilamın kendisine verildiği tarihten otuz gün içinde Ceza Umumi Heyetine itiraz edebilir.”

04.12.2004 tarih ve 5271 sayılı CMK'nın 308. maddesiyle de;

“Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz.”

Şeklinde düzenleme yapılmış, 02.07.2012 tarih ve 6352 sayılı Kanununun 99. maddesiyle CMK'nın 308. maddesinde yer alan düzenlemeye iki fıkra daha eklenerek;

“(1) Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı, re'sen veya istem üzerine, ilâmın kendisine verildiği tarihten

¹² Avusturya Yargıtay Ceza Dairelerinde toplam 18 üye görev yapmakta olup bu hâkimlerin o yıl içerisinde toplam karara bağladığı dosya sayısı 900 civarındadır. (2012 yılında HSK tarafından yapılan çalışma ziyareti sonuç raporu <http://www.edb.adalet.gov.tr/sunumlar>, s. 3, 06.03.2018)

¹³ Bahattin Azizağaoğlu, *Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazının Hukuki Niteliği ve Emsal Usul İtirazları*, Adalet Akademisi Yayınları, Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları, Ankara: 2018, s. 93.

¹⁴ Almanya Federal Cumhuriyeti Ceza Muhakemesi Kanunu (Çev. Dr. Feridun Yenisey), Yarıçık Cezaevi Matbaası. Ankara: 1979, s. 138-153.

itibaren otuz gün içinde Ceza Genel Kuruluna itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz.

(2) *İtiraz üzerine dosya, kararına itiraz edilen daireye gönderilir.*

(3) *Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderir.”*

Şeklinde madde son hâlini almıştır.

20.07.2017 tarih ve 7035 sayılı Kanununun 23. maddesi gereğince 5271 sayılı CMK'nın 308. maddesinden sonra gelmek üzere 308/A maddesi eklenerek bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz yetkisi de;

“Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re'sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, aksi halde itirazı reddeder. İtirazın reddine ilişkin kararlar kesindir.”

Şeklinde ilave edilmiştir.

17.10.2019 tarih ve 7188 sayılı Kanununun 30. maddesi ile CMK'nın 308/A maddesinde yer alan düzenlemeye yeni cümleler eklenerek madde aşağıda yer alan son şeklini almıştır¹⁵.

“Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re'sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir; görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir. Dörtten fazla ceza dairesi olan bölge adliye mahkemelerinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulu bu

¹⁵ Eklenen cümleler 24.10.2019 tarih 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

incelemeyi yapar. Başkanlar kurulunun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.”

IV. KANUN YOLU OLARAK AMACI

Yargılama makamları tarafından verilen kararların hukuka veya maddi meseleye aykırı olabilmesi muhtemeldir. Karar verenlerin insan olması nedeniyle hata yapmaları doğaldır. Bu nedenle mahkemeler tarafından hukuki veya maddi meseleye aykırı verilen kararlar nedeniyle kişilerin zarar görmesinin önlenmesi, yanlış olan veya yanlış sayılan kararların tekrar gözden geçirilmesinin sağlanması, diğer taraftan bu kişilerin adalete olan güvenin tesisi ve hukuk düzeninin korunması, kanun yollarının amacını oluşturmaktadır¹⁶. Bu hatalar hukuk sistemlerinde kişilere kanun yollarına başvurma imkânı tanınarak giderilmektedir. Kanun koyucu çok sayıda hukuki çare imkânı ve farklı kanun yolu türleri öngördüğüne göre bunların her biri farklı işlevlere sahip olması doğaldır. Dolayısıyla her kanun yolunun esas amacı ve sonuçları diğerinden farklıdır. Örneğin, bir olaya mahsus hata denetimi ile hukuk düzeni için yapılan hata denetimi birbirinden farklı amaçlara hizmet etmektedir. Birincisinde kişi yararı, ikincisinde ise kamu yararı söz konusudur¹⁷. Ancak özellik ve amaç yönünden ortak tarafları de bulunmaktadır. Ceza yargılamasını bir bütün olarak kabul ettiğimizde, tüm kanun yollarının yargılamanın amacını gerçekleştirmeye hizmet ettikleri görülmektedir¹⁸.

Olağanüstü kanun yolu olarak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz yolunun amacı, uyuşmazlığa konu maddi olayda doğru bir kararın verilmesini temin etmektir. Her ne kadar içtihat birliğini sağlama görevi Yargıtay'a ait¹⁹ ise de bölge adliye mahkemelerinin verdiği kararların büyük

¹⁶ Necip Bilge, *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası, 1965, s. 472.

¹⁷ Hannes Unberath, “Der Zweck der Rechtsmittel nach der ZPO-Reform-Theorie und Praxis”, *ZZP*, Band 120, Heft 3, 2007, s. 333 den aktaran Tolga Akkaya, *Medeni Usul Hukukunda İstinaf*, Ankara: Yetkin Yayınevi, 2009, s. 68.

¹⁸ Cengiz Ünsal, *Ceza Muhakemesinde İstinaf*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin Kitapevi, 2016, s. 36.

¹⁹ Yargıtay'ın temyiz incelemesi ilk derece mahkemesinin belirlediği olayın hukuki nitelendirilmesi ve ispata ilişkin usul kurallarının doğru uygulanıp uygulanmadığı ile sınırlıdır. Bu husus çeşitli ülkelerin Yargıtay kararlarında da ifade edilmiştir. İtalyan Yargıtay'ı; “Kanıtın kaynağının ve kanıtın değerlendirilmesi, duruşma yapan ilk mahkemeye ait bir olay sorunudur. Yargıtay bu konuda yalnızca gerekçeyi inceleyerek denetim yapabilir.” I. D, 7.6.1989, 24.3.1993; IV. D, 11.12.1990; VI. D, 30.10.1989; Alman Yargıtay'ı; “...Eğer Yargıtay, olay yargıcının yerine geçerek kanıtları kendisi değerlendirmeye kalkıştırsa yetkisinin sınırlarını

bir kısmının kesin nitelikte olması nedeniyle benzer olaylara ilişkin farklı karar verilmesinin önlenmesi açısından bu kanun yolu kararlar arasında birliği sağlama amacına da hizmet etmektedir.

Hükme karşı bir kontrol mekanizmasının kurulmuş olması gerek hükmü veren makamı gerekse hükme katılan diğer sujeleri daha dikkatli ve etkin olmaya yöneltecektir. İlk derece mahkemelerinin kararlarının istinaf yoluna başvurulması sonucu bölge adliye mahkemeleri ceza daireleri tarafından verilen kesin nitelikteki kararlara karşı olağan yasa yolu bulunmamaktadır. Kanun koyucu, hatanın hükümden sonra fark edilebileceği gibi, hükmün kanun yolu denetiminden geçmesinden sonra da fark edilebileceği düşüncesinden hareketle²⁰ olağanüstü kanun yollarını ve bu kapsamda bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz sistemini vazedmiştir²¹. Sanık lehine itirazda süre sınırlaması olmaksızın bu yola başvurulabileceğini kabul etmekle, maddi ve hukuki gerçeğe ulaşma amacından hiç bir aşamada vazgeçmemiştir. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı yolunda, istinaf muhakemesi üzerine verilen karar bir defa daha denetlenmektedir. Bu ikinci inceleme de dairenin ilk incelemesi gibi, hem maddi hem hukuki bakımdandır.

V. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞIN İTİRAZ YETKİSİ

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi, Yargıtay ceza dairelerinin²², temyiz üzerine verdiği kararlarına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsav-

aşmış olur.” 07.06.1979; Fransız Yargıtay’ı; “Yargıtay sınırlı olarak yalnızca hukuksal konularda ilk mahkemenin yerine geçerek karar verebilir.” “Yargıtay yargıcı kanıt değerlendirmesi yapamaz. Yargıtay yargıcı üçüncü derece yargıcı değildir.” 23.5.1989, 21.3.1990, 11.6.1990 (Sami Selçuk, Vicdani Kanı Yargısının Denetimi ve Sınırları-II, *Star*, 6.1.2009)

²⁰ Soyaslan, a.g.e., s. 590.

²¹ Madde gerekçesi “...Düzenleme ile olası hukuka aykırılıkların giderilebilmesi amacıyla bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararları aleyhine bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının kararı veren ceza dairesine otuz gün içinde itiraz edebilmesine imkân tanınmaktadır.” TBMM 26. Yasama dönemi 490 sıra sayılı Bölge Adliye ve Bölge İdare Mahkemelerinin İşleyişinde Ortaya Çıkan Sorunların Giderilmesi Amacıyla Bazı Kanunlarda Değişiklik Yapılmasına Dair Kanun Tasarısı ve Adalet Komisyonu Raporu. <https://www5.tbmm.gov.tr/sirasayi/donem26/yil01/ss490.pdf> adresinden 28.12.2021 tarihinde alınmıştır.

²² CMK md. 308 de geçen “ceza dairesi” ibaresi, “ceza hükümlerini inceleyen daire” olarak anlaşılmalıdır. Çünkü; İcra ve İflas Kanunu md. 366/5 hükmünde “Yargıtay İcra ve İflas Dairesinin ceza hükümlerine müteallik kararları aleyhine Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığınca itiraz olunabilir. Bu itiraz, Ceza Genel Kurulu’nda İcra ve İflas Dairesi’nin de iştiraki

cısına tanınan bir kanun yolu iken bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı, bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığına tanınmış olan bir kanun yoludur.

CMK'nın 308/A maddesinde yer alan düzenlemeye göre; bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re'sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine itirazda süre aranmaz. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir, görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Kurula gönderilen itiraz hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için dairesine gönderilir. Kurulun verdiği kararlar kesindir. Dörtten fazla ceza dairesi olan bölge adliye mahkemelerinde; bölge adliye mahkemesi Başkanının başkanlığında, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulu bu incelemeyi yapar. Başkanlar kurulunun bu incelemeye yönelik çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenir.

Bu kanun yoluna sadece bölge adliye mahkemesi ceza dairesi tarafından verilen kesin nitelikteki kararlara karşı gidilebildiği için, bölge adliye mahkemesi incelemesinden geçmeksizin kesinleşen kararlar ile bölge adliye mahkemesinin istinaf incelemesi sonucunda verdiği olağan kanun yolları açık olan kararlara karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca itiraz yoluna gidilemez.

A. Başsavcılık İtirazına İlişkin Kanun Yolunun Kapsamı

CMK'nın 308/A maddesinde yer alan düzenlemede bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi "ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı" kullanılabilmesi hükme bağlanmıştır. Ancak maddede getirilen tek sınırlama ceza dairelerinin tüm kararlarına karşı değil sadece kesin nitelikteki kararlarına karşı itiraz yoluna gidilebilmesidir.

---

ile tetkik olunur" demek suretiyle açık bir biçimde Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının icra iflas işlerine bakan hukuk dairelerince İcra ve İflas Kanunu hükümlerince verilen cezai nitelikteki kararlara karşı itiraz yetkisinin bulunduğu düzenlenmiştir.

Kanuni düzenleme ceza dairesinin kesin nitelikteki kararları arasında bir ayırım yapmadığına ve herhangi bir sınırlama öngörmediğine göre bu konuda maddi veya hukuki yönden kanuna aykırı gördüğü tüm kararlara karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz yetkisini kullanabilecektir. Ancak bu yetki kullanılırken itiraz kanun yolunun olağanüstü bir kanun yolu olması dikkate alınmalı, istisnai ve olağanüstü niteliğine ters düşmeyecek şekilde kullanılmalıdır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi kanun yoluna ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı başvurulabileceğinin hükme bağlanmış olması karşısında burada öncelikli olarak açıklığa kavuşturulması gereken husus ceza dairelerinin kararlarına karşı hangi iddialar ile itiraz edilebileceğidir. Burada itiraz, dairenin kararında “maddi veya hukuki” bir hatanın olmasına dayanacaktır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisinin hukuksal niteliğine ilişkin yukarıda yapılan açıklamalar doğrultusunda ceza dairelerinin vermiş olduğu hangi tür kararlarına karşı itiraz yoluna başvurulabileceği belirlenmelidir. Öncelikle ceza dairelerinin işin esasına ilişkin olmayan kararlarına karşı bu kanun yoluna başvurmanın mümkün olmadığını söylemek mümkündür.

Bu bağlamda;

- Bölge adliye mahkemesi ceza dairesince, ilk derece mahkemesi kararının tebliğ edilmemesi, istinafa başvuru dilekçesinin karşı tarafa tebliğ edilmemesi gibi bir kısım eksikliklerin giderilmesi amacıyla dosyanın yerel mahkemeye iadesine dair verdiği kararlar,
- Bölge adliye mahkemesi ceza dairesince gerçekleştirilen istinaf incelemesi sırasında tutuklu halde bulunan sanığın tutukluluk durumuna ilişkin olarak verilen kararlar²³,
- Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin istinaf incelemeleri sırasında işbölümüne dayanarak verdikleri görevsizliğe dair kararlar,
- İlk derece mahkemesince verilen istinaf başvurusunun reddine ilişkin karara karşı yapılan başvuru üzerine bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen kararlar,

²³ Bu halde de tutukluluğa ilişkin olarak ceza dairesince bir karar verilmesi halinde ancak olağan itiraz yoluna başvurulabilecek olup bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi kanun yoluna bu kararın işin esasına ilişkin bir hüküm olmaması nedeniyle başvurulamayacaktır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı kanun yolu kapsamı dışında kalan kararlardandır.

Yine bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin istinaf merci olarak olarak bakmadığı kararlara karşı da bu kanun yoluna başvurmak mümkün değildir.

Bu bağlamda;

- Ceza dairelerinin ilk derece mahkemesi sıfatıyla verdikleri kararlar,
- Adli yargı içerisinde görev uyuşmazlığı nedeniyle verilmiş bulunan kararlar²⁴,
- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan soruşturmalarda hâkim kararı alınması gereken hallere ilişkin olarak ceza daireleri tarafından verilen kararlar,

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yolu kapsamı dışında kalan kararlardandır.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yolunda olduğu gibi bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin vermiş olduğu kararlara karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yoluna başvurulabilmesi için başvurunun kanun yolunun olağanüstü ve istisnai niteliğine uygun olacak şekilde ceza dairesi kararına karşı getirilen itirazın konusunu oluşturan hukuka

²⁴ Benzer uygulamaya örnek olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisine ilişkin karar; CGK 27.12.2011 gün ve E. 2010/1-158 K. 2011/296 sayılı kararı, “Bu açıklamalar ışığında önsoruna ilişkin olarak yapılan değerlendirmede; Yerel mahkemece, 08.11.2006 tarihinde verilen ilk kararda örgüte ilişkin suçlardan beraat hükmü kurulduktan sonra diğer suçlar açısından görevsizlik kararı verilmiş, ancak dosyanın gönderildiği Bakırköy 8. Ağır Ceza Mahkemesince karşı görevsizlik kararı verilmesi üzerine oluşan olumsuz görev uyuşmazlığı, Yargıtay 5. Ceza Dairesince merci tayini yoluyla kesin olarak çözümlenerek dosya tekrar İstanbul 12. Ağır Ceza Mahkemesinin önüne gelmiştir. Halen geçerliliğini sürdüren 10.06.1942 gün ve 26-16 sayılı İçtihadı Birleştirme Kurulu Kararı doğrultusunda, oluşan görev uyuşmazlığının merci tayini yoluyla çözümlenmesi halinde, merci tayini yoluyla yetkili kılınan mahkemenin verdiği kararın Yargıtayda incelenmesi sırasında görev hususu tekrar değerlendirme konusu yapılamayacağından, gerek yerel mahkemenin gerekse Özel Dairenin kararında bir isabetsizlik yoktur. Görev konusunun Yargıtayca inceleme konusu dahi yapılamayacağı bir durumda, Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının kesin nitelikteki merci tayini kararını hükümsüz kılacak bir sonuç doğmasına neden olacak şekilde itiraz yasa yoluna başvurma olanağının da bulunmadığı kabul edilmelidir.” UYAP’tan 02.01.2020 tarihinde alınmıştır.

aykırılık hâlinin ciddi boyutlara ulaşması gerekmektedir. Ciddi boyutlara ulaşmayan veya sonuca etkili olmayan yasaya aykırılıkların²⁵, bu yöntemle denetlenmesi, bu kanun yolunun amaç ve kapsamıyla bağdaşmaz.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı kanun yoluna ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı başvurulabileceğinden ceza dairelerinin hangi kararlarının kesin nitelikte olduğunun belirlenmesi gerekmektedir. Öncelikle CMK'nın 286. maddesinde sayılan ve temyiz edilemeyeceği için kesin olan ceza dairesi kararlarına bakacak olursak;

- Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen bozma kararları,
- İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezaları ile miktarı ne olursa olsun adli para cezalarına karşı istinaf başvurusunun esastan reddine dair bölge adliye mahkemesi kararları,
- İlk derece mahkemelerinden verilen beş yıl veya daha az hapis cezalarını artırmayan bölge adliye mahkemesi kararları,
- Hapis cezasından çevrilen seçenek yaptırımlara ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen; seçenek yaptırımlara ilişkin her türlü kararlar ve istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,
- İlk defa bölge adliye mahkemesince verilen ve CMK'nın 272 nci maddenin üçüncü fıkrası kapsamı dışında kalan (Hapis cezasından çevrilen adli para cezaları hariç olmak üzere, sonuç olarak belirlenen üçbin Türk Lirası dâhil adli para cezası ile kanunlarda kesin olduğu yazılan hükümlere ilişkin) mahkûmiyet kararları hariç olmak üzere, ilk derece mahkemelerinin görevine giren ve kanunda üst sınırı iki yıla kadar (iki yıl dâhil) hapis cezasını gerektiren suçlar ve bunlara bağlı adli para cezalarına ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,

²⁵ Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yektisine ilişkin olarak verilen karar; CGK E. 2010/2-233 K. 2010/241 sayı ve 30.11.2010 tarihli kararı, "Görüldüğü gibi bu yol, Yargıtay Ceza Dairelerine karşı başvuru olan olağanüstü bir yasa yolu olup, bu yetki Yargıtay C. Başsavcısına aittir. Yasa metninde hangi hukuka aykırılıkların bu yolla denetleneceği yönünde bir açıklık bulunmamakta ise de, olağanüstü bir yasa yolu olan, itiraz yasa yoluna başvuru için hukuka aykırılık halinin ciddi boyutlara ulaşması gerekmektedir. Ciddi boyutlara ulaşmayan veya sonuca etkili olmayan yasaya aykırılıkların, bu yöntemle denetlenmesi, Yargıtay C. Başsavcılığı itirazının amaç ve kapsamıyla bağdaşmaz" UYAP'tan 02.01.2020 tarihinde alınmıştır.

- Adli para cezasını gerektiren suçlarda ilk derece mahkemelerinden verilen hükümlere ilişkin her türlü bölge adliye mahkemesi kararları,
- Sadece eşya veya kazanç müsaderesine veya bunlara yer olmadığına ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,
- On yıl veya daha az hapis cezasını veya adli para cezasını gerektiren suçlardan, ilk derece mahkemesince verilen beraat kararları ile ilgili olarak istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararları,
- Davanın düşmesine, ceza verilmesine yer olmadığına, güvenlik tedbirine ilişkin ilk derece mahkemesi kararları ile ilgili olarak bölge adliye mahkemesince verilen bu tür kararlar veya istinaf başvurusunun esastan reddine dair kararlar,
- Yukarıdaki bentlerde yer alan sınırlar içinde kalmak koşuluyla aynı hükümde, cezalardan ve kararlardan birden fazlasını içeren bölge adliye mahkemesi kararları,

Temyiz edilemeyeceği için kesin nitelikteki kararlardır. Bu nedenle de bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yolunun konusunu oluşturabilecek kararlardandır.

Bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından verilen karar olağan kanun yollarından olan “itiraz” veya “temyiz” kanun yoluna başvurma imkânı varsa artık olağanüstü kanun yolu olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı yoluna başvurulamaz. Olağan kanun yoluna başvurmayıp kararın kesinleşmesinden sonra da olağanüstü kanun yoluna müracaat imkânı bulunmamaktadır.

Bu bağlamda; 7188 sayılı Kanun ile yukarıda belirtilen ve temyiz edilemeyecek kararlar kapsamında olsa bile bazı suçlar bakımından verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları temyiz edilebilir hale getirilmiştir. Bu suçlar yönünden Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurma imkânı da bulunmamaktadır.

Bu kapsamda; Türk Ceza Kanununda yer alan;

- Hakaret (madde 125, üçüncü fıkra),
- Halk arasında korku ve panik yaratmak amacıyla tehdit (madde 213),
- Suç işlemeye tahrik (madde 214),

- Suçu ve suçluyu övme (madde 215),
- Halkı kin ve düşmanlığa tahrik veya aşağılama (madde 216),
- Kanunlara uymamaya tahrik (madde 217),
- Cumhurbaşkanı hakaret (madde 299),
- Devletin egemenlik alametlerini aşağılama (madde 300),
- Türk Milletini, Türkiye Cumhuriyeti Devletini, Devletin kurum ve organlarını aşağılama (madde 301),
- Silâhli örgüt (madde 314),
- Halkı askerlikten soğutma (madde 318) suçları

Terörle Mücadele Kanununun 6 ncı maddesinin ikinci ve dördüncü fıkrası ile 7 nci maddesinin ikinci fıkrasında yer alan,

Toplantı ve Gösteri Yürüyüşleri Kanununun 28 inci maddesinin birinci fıkrası, 31 inci maddesi ve 32 nci maddesinde yer alan,

Suçlar temyiz edilebilir hale getirildiğinden Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamaktadır. Ayrıca 7188 sayılı Kanun bu sayılan suçlar yönünden bölge adliye mahkemelerince verilmiş kesin nitelikteki kararlara karşı 24.10.2019 tarihinden itibaren onbeş gün içerisinde temyiz kanun yoluna başvurma imkânı tanıdığından²⁶ bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin bu tür kararlarına karşı Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurulamaz.

Ayrıca, 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 59/5 maddesinde yer alan; avukatların, avukatlık veya Türkiye Barolar Birliği ya da baroların organlarındaki görevlerinden doğan veya görev sırasında işledikleri suçlar nedeniyle verilen bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kararları hakkında 4/12/2004 tarihli ve 5271 sayılı Ceza Muhakemesi Kanununun 286 ncı maddesinin ikinci fıkrası uygulanmaz hükmü gereğince bu tür suçlara ilişkin hükümlerde temyize tabi hale getirildiğinden Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamaktadır.²⁷

²⁶ 17.10.2019 tarihli 7188 sayılı Kanunun 31. maddesi ile 5271 sayılı CMK'ya "geçici madde 5" eklenmiş olup, bu maddenin birinci fıkrasının (f) bendinde yer alan hüküm 24.10.2019 tarih 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁷ 11.07.2020 tarihli 7249 sayılı Kanunun 10. maddesi ile 1136 sayılı Avukatlık Kanununun 59. maddesine eklenen fıkra ile düzenlenmiştir.

Yine bölge adliye mahkemesi ceza daireleri tarafından CMK'nın 279. maddesinde dosya üzerinde yapılan ön inceleme sonunda;

- Bölge adliye mahkemesinin yetkili olmadığına anlaşılması hâlinde dosyanın yetkili bölge adliye mahkemesine gönderilmesine,
- Bölge adliye mahkemesine başvurunun süresi içinde yapılmadığının, incelenmesi istenen kararın bölge adliye mahkemesinde incelenebilecek kararlardan olmadığına, başvuranın buna hakkı bulunmadığının anlaşılması hâlinde istinaf başvurusunun reddine,

Dair verilen kararlar olağan kanun yolu olan itiraza tabi olduğundan olağanüstü kanun yolu olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazına konu olamazlar.

Ayrıca, olağan kanun yolunun kullanılmaması sonucu kararın kesinleşmiş olması hâlinde de bu olağanüstü kanun yoluna başvurmak mümkün değildir.

7188 sayılı Kanun ile 308/A maddesinde yapılan değişiklikle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların ceza dairesi tarafından yerinde görülmemesi üzerine ceza daireleri başkanlar kurulunca incelenmesine ilişkin getirilen usul, 24.10.2019 tarihinden önce itiraz yoluna başvurulup ceza dairesi tarafından reddedilmiş olan itirazlar hakkında uygulanmaz²⁸. Bu itibarla bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazların anılan tarihten önce ceza daireleri tarafından reddedilmiş olanlara ilişkin aynı sebeplere dayanarak yeni bir itiraz yapma imkânı bulunmamaktadır. Ancak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca farklı sebeplere dayanarak itiraz yoluna başvurma imkânının olduğu söylenebilir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazını düzenleyen CMK'nın 308. maddesi itiraz edilebilecek kararlar açısından bir sınırlama getirmemiştir. Bu itibarla; Yargıtay Ceza Dairelerinden verilen bozma kararlarına karşı da birçok Yargıtay CGK kararlarında açıklandığı üzere CMK'nın 308 maddesi kapsamında Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz imkânı bulunmaktadır²⁹.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yolunu düzenleyen CMK'nın 308/A maddesine göre bölge adliye mahkemesi ceza

²⁸ 17.10.2019 tarihli 7188 sayılı Kanunun 31. maddesi ile 5271 sayılı CMK'ya "geçici madde 5" eklenmiş olup, bu maddenin birinci fıkrasının (g) bendinde yer alan hüküm 24.10.2019 tarih 30928 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanarak yürürlüğe girmiştir.

²⁹ Bkz. Dipnot 10.

dairelerinin sadece kesin nitelikteki kararlarına karşı itiraz yolunu başvurulabilir. Bölge adliye mahkemeleri ceza daireleri tarafından verilen “Bozma” kararları her ne kadar davanın esasını sonlandırmayan kararlardan ise de CMK’nın 286/1 maddesine göre bozma kararları temyiz edilemez. Bu itibarla CMK’nın 286/2 maddesinde yer alan ve temyiz edilemediği için kesin nitelikteki kararlar olarak kabul edilen kararlar gibi bozma kararları da kesin nitelikteki bir karar olarak kabul edilmektedir. Bu itibarla CMK’nın 308/A maddesi kapsamında itiraz edilebilir karar türlerinden olduğu söylenebilir.

Kanun yollarının temel amacı kararlarda bulunan hataların giderilmesidir. Yargıtay ceza dairelerinin vermiş olduğu bozma kararlarına karşı ilk derece mahkemelerinin direnme hakkı bulunmaktadır. Yargıtay dairesinin vermiş olduğu bozma kararında bir hata varsa ilk derece mahkemesinin direnmesi üzerine Yargıtayca bu hatanın giderilmesi imkânı varken dahi bozma kararlarına karşı CMK’nın 308. maddesine istinaden itiraz yapılabileceği kabul edilmiştir. Bölge adliye mahkemeleri ceza daireleri tarafından verilen bozma kararlarına karşı ilk derece mahkemelerinin direnme hakkı da yoktur. Eğer hatalı bir bozma varsa hatalarıyla beraber buna uymak zorundadır. Bu nedenle Yargıtay ceza dairelerinin bozmalarına karşı itiraz yoluna başvuru imkânının bulunması kabul edildiğinde evveliyetle bölge adliye mahkemeleri ceza dairelerinin bozma kararlarına karşı itiraz kanun yolunun varlığının kabul edilmesi gerektiği kanaatindeyim. Aksi halde açık ve net bir şekilde ciddi bir hukuka aykırılık içeren bozma kararına ilk derece mahkemesi tarafından uyulması sonucunu doğuracaktır³⁰.

Öğretide hem Yargıtay hem de bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin bozmaya ilişkin kararlarına karşı itiraz kanun yoluna başvurunun eleştirilmesine rağmen³¹, Yargıtay uygulamasında, bozma kararlarına karşı da itiraz kanun yoluna başvurma kabul edilmektedir. Kanun koyucunun bölge adliye mahkemelerinin bozma kararlarına karşı ilk derece mahkemelerine direnme hakkı vermeyerek uyuşmazlığın olağan kanun yoluyla çözülmesini istemediğine göre, olağanüstü nitelikteki bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet baş-

³⁰ Bu hususta bölge adliye mahkemeleri arasında bir birlik bulunmamaktadır. Farklı uygulamalar söz konusu olduğundan Yargıtay’dan uyuşmazlığın giderilmesi talep edilmiştir. Erzurum Bölge Adliye Mahkemesi Ceza Daireleri Başkanlar Kurulunun 09.11.2020 tarihli uyuşmazlığın giderilmesine ilişkin talep Yargıtay Cumhuriyet Başsavcığına değerlendirilerek, bozma kararlarına karşı da itiraz kanun yoluna başvurulabileceği görüşüne havi talep ilgili Ceza Dairesine gönderilmiştir.

³¹ Kunter, Yenisey, Nuhoğlu, a.g.e., s.1515.

savcılığının itiraz kanun yoluna başvurulmasını arzu ettiğinin söylenilemeyeceği iddia edilerek bozma kararlarına karşı olağanüstü itiraz yoluna başvurulamayacağı görüşü de ileri sürülmüştür³².

B. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Sanık Aleyhine İtirazı

CMK'nın 308/A maddesinde yer alan düzenlemeye göre bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, re'sen veya istem üzerine, kararın kendisine verildiği tarihten itibaren otuz gün içinde kararı veren daireye itiraz edebilir. Sanığın lehine yapılacak olan itirazda ise süre aranmaz. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının hem sanık lehine hem de sanık aleyhine bu kanun yoluna başvurma yetkisinin bulunduğu maddede açıkça belirtilmiştir.

CMUK'da ise Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi kanun yolu 322/4 maddesinde, "*Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cumhuriyet Başmüddeiumumisi, ilamın kendisine verildiği tarihten otuz gün içinde Ceza Umumi Heyetine itiraz edebilir*" şeklinde yer almaktaydı. Hükmün düzenleniş şekli ile sanık aleyhine başvuru yapıp yapılamayacağı hususu açıkça belirtilmemiş olması, doktrinde bu hususta farklı düşüncelerin ortaya çıkmasına neden olmuştu. CMK'daki açık düzenleme ile sanık lehine ve aleyhine bu kanun yoluna başvurulabileceği tartışmasız hale gelmiştir.

İlk derece mahkemesi kararının ilgili ceza dairesince incelenmesini sağlayan istinaf başvurusunun sadece sanık lehine yapılmış olması hâlinde bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisini sanık aleyhine kullanıp kullanamayacağı hususu tartışmalıdır. Kanaatimizce bu nitelikteki kararlara da "aleyhe değiştirme yasağı" gözetilmek suretiyle itiraz edilebilir. Zira bu şekilde kararın düzeltilmesi hâlinde ilgili dairece önceki hükümle belirlenmiş olan cezadan daha fazla bir ceza verilemez ise de suçun nitelendirilmesine ilişkin mevcut bir hukuka aykırılık giderilebilecektir.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisinde olduğu gibi bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazına ilişkin kanun yoluna sanık aleyhine 30 gün içinde gidilebilmektedir. Bu noktada sürenin başlangıç tarihinin tespiti de önem kazanmaktadır. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı, ilgili ceza dairesi kararının başsavcılığa verildiği tarihten itibaren

³² Seydi Kaymaz, *Davasız Yargılama Olmaz İlkesinin İhlal Edilmesi ve Sonuçları*, Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi, 2019, Cilt 21, Özel sayı, s. 317.

30 gün içinde sanık aleyhine bu kanun yoluna başvurabilir. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı yazı işleri müdürlüğüne ilgili ceza dairesinin kararının teslim edilmesini takip eden gün 30 günlük sürenin başlangıcı olacaktır. CMK'nın 38. maddesi Cumhuriyet başsavcılığına yapılan tebligatı düzenlemiştir. Cumhuriyet Başsavcılığına yapılan tebligat, tebliği gereken evrakın aslının verilmesi suretiyle yapılacağı hususu hükme bağlanmıştır. Tebliğ ile bir süre başladığından evrakın verildiği gün, Cumhuriyet Başsavcılığı tarafından evrakın aslına yazılır.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin kararı UYAP üzerinden onaylanmak suretiyle Cumhuriyet başsavcılığına gönderilmiş ise CMK'nın 38/A maddesi gereğince UYAP sistemi üzerinden gerçekleştirilen işlemlerin fiziki işlemler ile eş değerde olacağı hükme bağlanmış olması karşısında bu sürenin ceza dairesi kararının UYAP sistemi üzerinden onaylanarak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığına gönderildiği ve sistemde kayıt tarihi olarak belirtilen tarih, tebliğ tarihi olarak kabul edilmesi gerekecektir³³.

Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinde duruşmalı olarak görülen davalarda Cumhuriyet savcısının duruşmada bulunması ve kararın yüze karşı tefhim edilmesi hâlinde de süre tebliğden itibaren başlayacaktır. Çünkü CMK'nın 308/A maddesinde yer alan "kararın kendine verildiği tarihten itibaren 30 gün içinde" ibaresi nedeniyle her halükarda süre tebliğ ile başlayacaktır³⁴.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı ilgili ceza dairesinin kararına karşı itiraz yetkisini sanığın hem lehine hem de aleyhine aynı anda kullanmış ise ceza dairesince kanuni düzenlemenin lafzına uygun bir biçimde değerlendirme yapılarak sanığın lehine ve aleyhine olan itirazlar ayrı ayrı belirlenmeli ve eğer 30 günlük süre geçirilmiş ise bu takdirde sanığın aleyhine

³³ Cengiz Ünsal, *Ceza Muhakemesinde İstinafın Gelişimi ve Bölge Adliye Mahkemelerinde Muhakemenin Yapılması*, 1. Baskı, Ankara: Seçkin Kitapevi, 2014, s. 240.

³⁴ Benzer uygulamaya örnek olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisine ilişkin karar; CGK 16.11.1953 tarih ve E. 111. K. 144 sayılı kararı "Gerçi itiraz edilen 1. Ceza Dairesinin duruşmalı inceleme sonunda verdiği karar, 24.4.1953 tarihinde C Başsavcı yardımcısı hazır olduğu halde tefhim olunmuş ve 3.6.1953 tarihinde imzalanan itirazname 4.6.1953 tarihinde kaydedilmişse de sözü edilen ilam 13.5.1953 tarihinde görülmüştür. CMUK md. 322 ceza dairelerinden birinin kararına karşı C, Başsavcısı ilâmın kendisine verildiği tarihten 30 gün içinde CGK na itiraz edebilir demekte olmasına ve mahkeme kararlarına karşı itirazlarda uygulanan usulün kıyasen burada uygulanmasına mesağ görülme-yip sürenin ilâmın verildiği ve görüldüğü 13.5.1953 tarihinden hesaplanması zaruri bulunmasına binaen yapılan itirazın süresinde olduğuna ve kabulüne karar verildi., bkz. Tosun, 1973, s. 189.

olan itirazlar esasa girilmeksizin sürenin geçirilmiş olması nedeniyle reddedilmelidir. Ayrıca aleyhe yapılan itiraz bölge adliye mahkemesi ceza daire-since sanığa da tebliğ edilmelidir³⁵.

C. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının Sanık Lehine İtirazı

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisinin sanık lehine kullanılması hâli CMK'nın 308/A maddesinin 1. fıkrasında yer alan "*Sanığın lehine itirazda süre aranmaz.*" hükmü ile kabul edilmiş olup bu hususta doktrin ve uygulamada doğan bir ihtilaf bulunmamaktadır. Sanık lehine yapılacak itirazda herhangi bir süre de öngörülmediğinden kesin nitelikteki kararlarda yer alan hataların giderilmesi her zaman mümkün olabilecektir.

Kanun koyucunun sanık aleyhine başvuruyu süre ile sınırlandırması, kesinleşmeyi önleyici bir amaç ile değil sanık lehine kesin nitelikte bulunan bir kararın sanığın ömrü boyunca aleyhine bozulabilme tehlikesi ile birlikte bir tehdit olarak devam etmesinin önüne geçilmesi içindir. Nitekim bu yönde bir tehdit niteliğine haiz olmayan sanık lehine başvuruda bir süre sınırlaması konulmamıştır.

D. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığı İtiraz Yetkisini Kullanma

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurma yetkisi CMK'nın 308/A maddesinde yer alan "Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı" demek suretiyle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı teşkilatına tanınmıştır. Bu nedenle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığında yer alan Cumhuriyet başsavcısı ve Cumhuriyet savcıları doğrudan doğruya bu yetkiyi kullanabilirler.

Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz kanun yolunu düzenleyen CMK'nın 308/1. maddesi "*Yargıtay ceza dairelerinden birinin kararına karşı Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı*" demek suretiyle bu yetkiyi sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanımıştır³⁶. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı bu

³⁵ Bkz. Dipnot 49.

³⁶ CMUK'nın 322. maddesinin 4. fıkrasında da "*Ceza dairelerinden birinin kararına karşı Cumhuriyet Başmüddeiumumisi*" demek suretiyle bu yetki yine sadece Yargıtay Başsavcısına verilmişti.

yetkiyi Yargıtay Kanununun 28/2 maddesi gereğince Yargıtay Cumhuriyet savcılarını eliyle kullanabilmektedir³⁷.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yoluna bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcısı veya Cumhuriyet savcılarını re'sen başvurabileceği gibi istem üzerine de başvurabilir. İstemde bulunan ilgili, öne süreceği neden, gerekçe ve delillerle ancak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının bu kanun yoluna başvurma yetkisini kullanmasını talep edebilir. Bu talebin her hangi bir bağlayıcılığı bulunmadığı gibi kanunda düzenlenmiş özel bir şekil ve usulü de yoktur.

İlgililer tarafından bu kanun yoluna başvurulması yönünde bir istem gelmesi hâlinde istem gerekçeleri ile bağlı olmaksızın bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı istemi inceler ve yapılacak incelemenin sonucuna göre olağanüstü itiraz yoluna gidilmesi ya da gidilmemesini kararlaştırır. İstem sonucu verilen karar istem sahibine bildirilmesi gerekir. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının kendisine yapılan istem üzerine verdiği ret kararına karşı bir kanun yolu öngörülmemiştir.

E. İtiraza Başvuru Şekli ve Nedenleri

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı ceza daireleri tarafından verilen kararların kendilerine verilmesi üzerine yaptığı incelemeyle kararda maddi veya hukuki hataların varlığını belirlemesi durumunda itiraz talebine ilişkin düzenlemiş olduğu yazılı belgeyi ceza dairesine verir. Yapılan itirazda hangi nedenlerle itiraz edildiği açıkça gösterilmesi zorunludur.

Aleyhe başvuru hâlinde öngörülen 30 günlük süre içerisinde gerekçeli itiraz daha sonra sunulmak üzere süre tutum dilekçesi verilerek kanun yoluna başvuru süresinin durdurulması mümkün değildir. Olağan kanun yolu niteliğinde olan temyize ilişkin hükümlerin kıyasen olağanüstü kanun yolu niteliğinde olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisine uygulanma imkânı olmadığı gibi bu hususta açık bir düzenleme de yer almadığından süre tutum dilekçesi ile 30 günlük bu sürenin uzatılması imkânı bulunmamaktadır.

³⁷ Yargıtay Kanunu madde 28/2 "Yargıtay Cumhuriyet Başsavcı yardımcıları, kendilerine verilen dosyaların tebliğnamelerini, karar düzeltme ve itiraz yoluna başvurma işlemlerini Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı adına düzenler ve onun yerine imza ederler."

VI. BAŞSAVCILIK İTİRAZININ GERİ ALINMASI

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı res' en veya istem üzerine yaptığı değerlendirme sonunda itiraz kanun yoluna başvurduktan sonra bu başvuruyu geri alması mümkündür. Burada öncelikle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yolu da dâhil olmak üzere olağan ve olağanüstü kanun yollarından genel itibarı ile vazgeçmenin mümkün olup olmadığını inceleyecek olursak;

Kanun yollarına ilişkin genel hükümler CMK'nın 260 ila 266. maddeleri arasında düzenlenmiş olup, başvurudan vazgeçilmesi konusu ise "Başvurudan vazgeçilmesi ve etkisi" başlıklı 266. maddede yer almaktadır. Söz konusu maddeye göre; kanun yoluna başvurulduktan sonra bundan vazgeçilmesi, mercii tarafından karar verilinceye kadar geçerlidir. Ancak, Cumhuriyet savcısı tarafından sanık lehine yapılan başvurudan onun rızası olmaksızın vazgeçilemez. Müdafinin veya vekilin başvurudan vazgeçebilmesi, vekâletnamede bu hususta özel yetkili kılınmış olması koşuluna bağlıdır. CMK'nın 150. maddesinin ikinci fıkrası uyarınca, kendisine müdafî atanan şüpheli veya sanıklar yararına kanun yoluna başvurulduğunda veya başvuru kanun yolundan vazgeçildiğinde şüpheli veya sanık ile müdafinin iradesi çelişirse müdafinin iradesi geçerli sayılır.

Bu düzenlemenin olağan ve olağanüstü tüm kanun yollarını kapsayan genel bir hüküm olduğu gözönüne alındığında bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazından da ilgili ceza dairesince karar verilinceye kadar vazgeçmenin mümkün olduğu anlaşılmaktadır³⁸.

CMK'nın 266. maddesinin birinci fıkrasının ikinci cümlesinde, Cumhuriyet savcısının sanık lehine yaptığı temyiz başvurusundan ancak sanığın rızası hâlinde vazgeçeceği hükmü düzenlenmiş olup, bu düzenlemenin bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından sanık lehine yapılan itiraz yönüyle de geçerli olup olmayacağını değerlendirecek olursak;

Olağan kanun yollarından temyize ilişkin olarak Cumhuriyet savcısının sanık lehine yaptığı başvurusundan onun rızası olmadan vazgeçemeyeceği kuralının gerekçesi kendisinde hükmü temyiz etme hak ve yetkisine sahip olan ancak Cumhuriyet savcısının başvurusuna güvenerek kanun yoluna başvur-

³⁸ Benzer nitelikte olan Yargıtay Başsavcısı İtirazına ilişkin olarak öğretide de Ceza Genel Kurulunca bir karar verilinceye kadar bu kanun yolundan vazgeçmenin mümkün olduğu belirtilmiştir. (Kunter, Yenisey, Nuhoğlu, a.g.e., s. 1516; Öztürk, a.g.e., s. 742.)

mayan sanığın bu güveni nedeniyle zarar görmemesidir. Çünkü sanık Cumhuriyet savcısının başvurusuna güvenerek kendisi temyiz başvurusunda bulunmamış, bu nedenle kanuni başvuru süresini geçirmiş olabilir. Onun onayı bulunmaksızın Cumhuriyet savcısının temyiz başvurusunu geri alması kabul edilmesi hâlinde, başvuru süresini geçirmiş olan sanığın bundan zarar göreceği aşikârdır³⁹.

Olağanüstü bir kanun yolu olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazına ilişkin olarak temyiz kanun yolu için düzenlenmiş olan bu hükmün kıyasen uygulanması maddenin düzenlenmesindeki amaç ile bağdaşmadığından doğru olmayacağı kanaatindeyiz. Keza bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazına başvurma yetkisi başsavcılık teşkilatına verilmiş münhasır bir yetki olup tarafların bu kanun yoluna doğrudan başvurma imkânı bulunmamaktadır. Ancak bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığından bu yetkinin kullanılması için talepte bulunabilirler. Dolayısıyla kanunen bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının kullanmaya yetkili kılındığı bu olağanüstü kanun yolundan vazgeçmesi noktasında ister aleyhe, isterse lehe itiraz olsun herhangi bir tarafın onayına gerek olmaksızın vazgeçebileceğinin kabulü gerekmektedir⁴⁰. Aksi halde sadece temyiz kanun yolunda Cumhuriyet savcısının sanık lehine yaptığı başvuru için kabul edilen ve olağan kanun yolu için kabul edilmiş olan bu istisnai düzenlemenin kanun koyucunun amacına aykırı şekilde genişletilmesi söz konusu olacaktır⁴¹.

³⁹ Semih Mutlu, *Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının İtirazı Geri Çekme Hakkı*, Adalet Akademisi Yayınları, Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları, Ankara: 2018, s. 118.

⁴⁰ Benzer mahiyetteki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazına ilişkin olarak aksi görüş için bkz. Çetin Arslan, *Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazı*, Ceza Hukuku Dergisi, 2007, Yıl 2, Sayı 5, s. 138; Centel/Zafer, a.g.e., s. 784; Parlar, Hatipoğlu, a.g.e., s. 2041; Toroslu, Feyzioğlu, a.g.e., s. 374; Talas, a.g.e., s. 165.

⁴¹ Benzer mahiyetteki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazına ilişkin olarak verilen karar için bkz. CGK. E. 2013/7-318 K. 2013/395 sayı ve 01.10.2013 tarihli kararı “Olağanüstü kanun yollarından biri olarak kabul edilen itiraza başvurma yetkisi sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmış olup, Başsavcı dışındaki tarafların bu kanun yoluna başvurma imkânı bulunmamaktadır. Dolayısıyla Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının kanunen tek başına kullanmaya yetkili kılındığı bu kanun yolundan vazgeçmesi noktasında ister aleyhe, isterse lehe itiraz olsun herhangi bir tarafın onayına gerek olmaksızın vazgeçebileceğinin kabulü gerekmektedir. Aksi takdirde yalnızca temyiz kanun yolunda Cumhuriyet savcısının sanık lehine yaptığı başvuru için kabul edilen ve olağan kanun yolu için kabul edilmiş olan bu istisnai düzenlemenin kanun koyucunun amacına aykırı şekilde genişletilmesi söz konusu olacaktır.” UYAP’tan 01.01.2020 tarihinde alınmıştır.

VII. BAŞSAVCILIK İTİRAZININ DOĞURDUĞU SONUÇLAR

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan itirazın ceza dairesinin itiraza konu kararı üzerinde ne tür etkiler yarattığını incelediğimizde olağan kanun yollarının yarattığı etkilere benzer etkilerin yanında farklı etkilerin de bulunduğu görülmektedir.

A. Başsavcılık İtirazının Hükmün İnfazına Etkisi

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca yapılan itirazın hükmün infazını durdurup durdurmayaacağı hususunda CMK'da herhangi bir düzenleme yer almamaktadır. Ancak bir olağanüstü kanun yolu olması sebebiyle ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı bu kanun yoluna başvurulabileceği dikkate alındığında itiraz başvurusunun kendiliğinden infazı durdurucu bir etkisinin bulunmadığını söyleyebiliriz.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili ceza dairesi itiraza konu ilk kararını kaldırarak incelemeye başlaması veya duruşma açması hâlinde kesin nitelikteki kararda ortadan kalkmış olacağından ceza dairesinin ilk kararının infazı duracaktır. İlgili ceza dairesi itiraza konu karara ilişkin henüz esastan incelemeye geçmeden önce de infazın durdurulmasına karar verebilir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının ceza dairesi kararına karşı bu yola başvurusu kendiliğinden kararın kesinleşmesini ve infazını etkilemez. Kanun koyucu olağan kanun yollarından istinaf (CMK'nın 275/1 md.) ve temyizde (CMK'nın 293/1 md.) başvurusunun hükmün kesinleşmesini engelliyeceğini, olağanüstü kanun yolu olan yargılamanın yenilenmesi yolunda (CMK'nın 312/1, 313/1 md.) hükmün infazının ne suretle durdurulabileceğini açıkça düzenlemişken diğer bir olağanüstü kanun yolu olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazına ilişkin bir düzenleme getirmemesi de bu durumu teyit etmektedir.

B. Başsavcılık İtirazının Aktarma Etkisi

Aleyhine denetim muhakemesine başvuru kararı daha yüksek dereceli mahkeme tarafından incelenmesine denetim muhakemesine başvuru kararının "aktarma etkisi" olarak tanımlanmaktadır. Bir başka ifadeyle hükmün kanun yolu denetimi amacı ile hükmü veren mahkemeden bir başka mahkemeye götürülmesi özelliği aktarma etkisidir. Kanun yollarının bir kısmında aktarma etkisi bulunmakta, bir kısmında ise bulunmamaktadır. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi kanun yoluna başvurulması hâlinde de hüküm, öncelikle hükmü veren ceza dairesine, ceza dairesinin kararını yerinde görmesi

hâlinde ise ceza dairesinden daha üst dereceli bir yargılama organı olan CGK'nun önüne yargısal denetiminin gerçekleştirilmesi amacıyla götürülmektedir. Bu niteliği itibari ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi kanun yolu, hukuki çareler arasında sayılan kanun yollarının genel karakteristik özelliklerinden biri olan aktarma etkisine sahiptir⁴².

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı ise öncelikle hükmü veren ceza dairesine yapılmakta, ceza dairesi önceki verdiği kararını yerinde görmesi hâlinde ise itirazı ceza bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulunun önüne yargısal denetiminin gerçekleştirilmesi amacıyla götürmektedir. Bu özelliği itibarıyla bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yolunun aktarma etkisinin de bulunduğunu söyleyebiliriz.

C. Başsavcılık İtirazının Yayılma Etkisi

Kanun yolu incelemesi sonunda verilen karar, kural olarak sadece tarafları bağlar. Benzer durumda olanların, bazı şartlarla verilen karardan faydalanması istisna olarak kabul edilebilir⁴³.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisini düzenleyen CMK md. 308/A hükmünde bu kanun yoluna başvuru hâlinde dâirenin sanık lehine karar vermesi hâlinde yayılma etkisinin kabul edilip edilmeyeceği hususunda açık bir hükme yer verilmemiştir. Yayılma etkisinin bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yoluna müraaat neticesinde doğup doğamayacağını tespit edebilmek için bu kanun yolunun özelliklerinin irdelenmesi gerekir⁴⁴.

CMK 306. maddesinde, “Hüküm sanık lehine bozulmuşsa ve bu hususların temyiz isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanması olanağı varsa, bu sanıklarda temyiz isteminde bulunmuşçasına hükmün bozulmasından yararlanırlar.” yine CMK 280/3 maddesinde “Birinci ve ikinci fıkra uyarınca verilen kararların sanık lehine olması hâlinde, bu hususların istinaf isteminde bulunmamış olan diğer sanıklara da uygulanma olanağı varsa bu sanıklar da istinaf isteminde bulunmuşçasına verilen kararlardan yararlanırlar.” denilerek sanık lehine bir karar verilmiş olmasının esas alındığı görülmektedir.

⁴² Arslan, a.g.e., s. 142.

⁴³ Kunter, Yenisey, Nuhoğlu, a.g.e., s. 1389, Tosun, a.g.e., s. 10.

⁴⁴ Kadir Çakmak, *Bir Denetim Muhakemesi Yolu Olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi*, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi, 2015, s. 92.

Yayımla etkisi her ne kadar açıkça temyiz ve istinaf dışında ilgili kanun yollarında da ayrıca ve özellikle düzenlenmemiş ise de kanun yoluna başvuru neticesinde mahiyeti itibariyle ilk derece mahkemesinin hükmünü etkileme niteliğinde hiç bir farkı olmayan ve aynı niteliğe sahip olan “bozma” kararı veya yeni bir hüküm verilmesi hâlinde bu kararının uygulanması olanağı varsa kanun yoluna başvurmayan diğer sanıklar hakkında da etkisini göstermesi gerekir⁴⁵. Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı kanun yolu açısından açıkça bir düzenleme bulunmasa dahi CMK md. 306 ve CMK 280/3 hükmünün kıyasen uygulanması, bu etkinin sanık lehine netice doğuracak bir etki olması nedeniyle ilgili kanun yolu için de yayılma etkisinin varlığı kabul edilmelidir.

D. Başsavcılık İtirazının Dava ve Ceza Zamanaşımına Etkisi

Dava zamaşımı fiilin işlendiği tarih ile hükmün kesinleşmesi arasında söz konusu olabilmektedir. Hükmün kesinleşmesi ile birlikte artık dava değil ceza zamaşımından bahsedilebilecektir. TCK'nın 68. maddesinin beşinci fıkrası; ceza zamaşımı “hükmün kesinleştiği veya infazının herhangi bir suretle kesintiye uğradığı günden itibaren işlemeye başlar ve kalan ceza miktarı esas alınarak süre hesaplanır” şeklinde düzenlenmiştir. TCK'nın 66/5. maddesi hükmüne göre, aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemece bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamaşımı süresi yeniden işlemeye başlar. Burada zamaşımını kesen özel bir nedene yer verilmiştir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurulması hâlinde dava zamaşımına yönelik etkisini değerlendirmek gerekirse; dava zamaşımının fiilin işlendiği tarih ile hükmün kesinleşmesi arasında işleyebileceği, hükmün kesinleşmesi ile dava zamaşımından bahsedilemeyecek olması karşısında Başsavcılığın itiraz kanun yoluna müracaatının ve bu müracaat neticesinde gerçekleştirilecek incelemenin dava zamaşımı süresi içerisine dâhil edilerek hesaplanması ve bu inceleme sırasında yargılama konusu eylem hakkında dava zamaşımı süresinin dolduğundan bahisle düşme kararı verilmesi söz konusu olamayacaktır⁴⁶.

⁴⁵ Çakmak, a.g.e., s. 92.

⁴⁶ Benzer mahiyetteki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazına ilişkin olarak verilen karar için bkz. CGK E. 1993/4-11 K. 1993/151 sayı ve 10.5.1993 tarihli kararı,” Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazı olağanüstü yasa yoludur. Yargıtay özel dairelerince verilen

TCK'nın 66/5 maddesi hükmüne göre, aynı fiilden dolayı tekrar yargılamayı gerektiren hallerde, mahkemece bu husustaki talebin kabul edildiği tarihten itibaren fiile ilişkin zamanaşımı süresi yeniden işlemeye başlar. Fıkıradaki zamanaşımını kesen özel bir nedene yer verilmiştir. Buna göre örneğin CMK'nın 309. maddesi çerçevesinde hâkim veya mahkeme tarafından verilen ve istinaf veya temyiz incelemesinden geçmeksizin kesinleşen karar veya hükümlerin Adalet Bakanının istemiyle bozulması üzerine gerçekleşecek yeniden yargılamalar ile CMK'nın 311 ve devamındaki maddelere göre yargılamanın yenilenmesini gerektiren haller nedeniyle yapılacak yeniden yargılama hâlinde zamanaşımı süresi mahkemenin bu yöndeki istemi kabul etmesinden itibaren yeniden işlemeye başlayacaktır. Aynı doğrultuda Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz üzerine ilgili dairece veya ceza dairesi başkanlar kurulunca itirazın kabul edilmesi hâlinde artık hükmün kesinliği ortadan kalkar. Bu halde itirazın kabul edilme tarihinden itibaren dava zamanaşımı süresinin yeniden işlemeye başlayacağını kabul etmek gerekir⁴⁷.

Ceza zamanaşımı açısından baktığımızda ise bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca itiraz kanun yoluna başvurulması hâlinde ceza zamanaşımına yönelik olumlu ya da olumsuz bir etkisinin bulunmadığını söyleyebiliriz.

VIII. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CEZA DAİRESİNCE BAŞVURUNUN İNCELENMESİ

Bölge adliye mahkemesi ceza dairesinin kesin nitelikte verdiği kararda hukuka aykırılık bulunduğu kanaatinde olan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı hükmü hangi nedenlerle hangi noktalardan hukuka aykırılığını belirterek itiraz eder. İtiraz üzerine dosya, kararına itiraz edilen daireye gönderilir. Daire, mümkün olan en kısa sürede itirazı inceler ve yerinde görürse kararını düzeltir.

onama kararlarına karşı itiraz vukuunda dava zamanaşımı süresi gözetilmez". www.kazancı.com adresinden 13.03.2018 tarihinde alınmıştır.

⁴⁷ Benzer mahiyetteki Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazına ilişkin olarak verilen karar için bkz. CGK E. 2011/4-203 K. 2011/238 T. 22.11.2011, "Dolayısıyla 5271 Sayılı Yasada olağanüstü bir yasa yolu olarak düzenlenmiş bulunan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itirazı üzerine yapılan incelemede, Ceza Genel Kurulunca itirazın kabulü durumunda Özel Daire onama kararıyla Ceza Genel Kurulunun karar tarihi arasında geçen sürenin dava zamanaşımının hesaplanmasında göz önünde bulundurulmaması gerektiğinin kabulü zorunludur. Ancak itirazın kabulü üzerine dosyanın derdest hale gelmesi sebebiyle yargılamaya devam edildiğinde Ceza Genel Kurulunca itirazın kabulü tarihinden itibaren geçerli olmak üzere süre işlemeye devam edeceğinden dava zamanaşımı buna göre hesaplanmalıdır" UYAP'tan 03.01.2020 tarihinde alınmıştır.

Ceza dairesi öncelikle bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı tarafından yapılan itiraza konu karara karşı bu kanun yoluna başvurmayaya elverişli bir karar olup olmadığına bakmalıdır⁴⁸. İkinci olarak itirazın sanık lehine mi, aleyhine mi yapıldığı hususunu tespit edip aleyhe yapılan bir itiraz ise 30 günlük süre içerisinde yapıp yapılmadığını incelemelidir. Ayrıca aleyhe itirazda bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı dairece aleyhine itiraz edilen sanığa tebliğ edilmelidir⁴⁹.

İtiraz konusu ceza dairesi hükmünün itiraz edilebilir nitelikte bulunup bulunmadığı, itiraz isteğinin süresi içinde olup olmadığı, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca itiraz sebeplerinin açıkça belirtilmiş olup olmadığı, itiraz şartları ve diğer usul eksikleri yönünden yapılan inceleme sonunda bir aykırılık görmesi hâlinde işin esasına geçmeksizin itiraz hakkında ret kararı verir. Aksi halde işin esastan incelenmesine geçer.

Bu noktada tartışılması gereken husus itirazı ilk olarak inceleyecek dairesinin, bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının belirttiği itiraz sebepleri ile bağlı olup olmadığı sorunudur. Kanunun düzenlemesinde açık bir biçimde itirazın inceleneceği ve itirazı yerinde görür ise bu konuda bir karar verileceği hükme alınmıştır. İtiraz hakkında karar verileceğine yönelik bu açık hüküm karşısında ceza dairesinin itirazda belirtilen hususlardan bağımsız bir biçimde inceleme yapamayacağı iddia edilebilir⁵⁰. Konuyu benzer mahiyetli kanun yolu olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisine dair uygulamayla beraber Yargıtay Ceza Genel Kurulu kararları ışığında inceleyecek olursak;

CGK, 09.05.1956 tarihli İBK'nda itiraznamede hangi hususlara itiraz edildiğini açıkça belirtmesi gerektiğini zira CGK incelemesinin itiraz konusu

⁴⁸ Hangi kararlara karşı bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yoluna başvurulabileceğine ilişkin olarak bkz. yukarıda " E. Bölge Adliye Mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığın İtiraz Yetkisi".

⁴⁹ Aleyhe düzenlenen Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı itiraznamesinin sanığa tebliğ edilmesi nedeniyle adil yargılanma hakkının ihlal edildiğine ilişkin Anayasa Mahkemesinin 09.10.2019 tarih 2017/14871 Başvuru numaralı kararı. (12.11.2019 tarih ve 30946 sayılı Resmi Gazete'de yayınlanmıştır.)

⁵⁰ Benzer mahiyetli kanun yolu olan Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısı itiraz kanun yoluna ilişkin olarak düzenlenen itiraznamede belirtilen sebeplerle sınırlı olarak CGK'nun inceleme yapması gerektiğini ifade eden yazarlar için bkz. Kunter, Yenisey, Nuhoğlu, a.g.e., s. 1516; Öztürk, a.g.e., s. 674; Erem, a.g.e., s. 731; Toroslu, Feyzioğlu, a.g.e., s. 375; Aksi görüş için bkz. Özbek, a.g.e., s. 775; Arslan, a.g.e., s. 149; Parlar, Hatipoğlu, a.g.e., s. 2041; Ünver, Hakeri, a.g.e., s. 793; Soyaslan, a.g.e., s. 591.

olan ve itiraznamede belirtilen sebepler ile sınırlı olarak gerçekleştirileceğini ifade etmiştir⁵¹.

Ancak CGK daha sonra 22.02.1988 tarih ve 18 sayılı ilke kararı ile zikredilen İBK kararının gerekçesinde belirtilen “umumi heyet tetkikatının noktai itiraz ile mukayyet ve itiraznamede gösterilecek sebeplere maksur ve münhasır olarak icrasının zaruri olması” ibaresinin kararın sonuç kısmına ilişkin olmadığından bağlayıcı bulunmadığını, nitekim CGK’nun itiraz sebepleri ile bağlı olduğu kabul edilse dahi itiraz üzerine bozma kararı verilmesi hâlinde yerel mahkemenin direnme yetkisi olduğunu kabulü ile bu halde yerel mahkemenin direnme kararı vermesi hâlinde hükmün tekrar CGK önüne geleceğini ve CGK’nun bu halde itiraz ve temyiz taleplerinde belirtilen hususların da dışına çıkarak karar verebileceğini ki bu hususun dahi CGK’nu itiraz sebepleri ile bağlı tutmamak gerektiğinin kanıtı olduğunu ileri sürerek bu ilke kararını almış⁵² ve uygulamasını da bu yönde sürdürmüştür⁵³.

⁵¹ İçtihadı Birleştirme Genel Kurulu E. 1956/6 K. 1956/4 T. 9.5.1956, “.....umumi heyet tetkikatının noktai itiraz ile mukayyet ve itiraznamede gösterilecek sebeplere maksur ve münhasır olarak icrasının zaruri olmasına nazaran itirazın, muayyen mehil içinde noktai itiraz belirtilmek veya sebepleri, zikrolunmak suretiyle yapılması mecburiyeti kendiliğinden tezahür etmektedir. Aleyhine itiraz olunan daire kararının muhtelif noktai muhtevi bulunması veya leh ve aleyhde talepleri ihtiva eden bir tebliğnamenin reddi suretiyle itihaz edilmiş olması gibi ahval ve itirazın tevhit eylediği netayic nazara alındığı takdirde itirazın tesir ve şümulünün tayini bakımından da noktai itirazın müddeti içinde belirtilmesine lüzum ve zaruret vardır.”

⁵² CGK 22.02.1988 tarih ve 18 sayılı ilke kararı “Anılan İçtihadı Birleştirme Kararında gerekçe olarak “umumi heyet tetkikatının noktai itiraz ile mukayyet ve itiraznamede gösterilecek sebeplere maksur ve münhasır olarak icrasının zaruri olmasından” da bahsedilmesi Genel Kurulumuzu bağlayıcı nitelikte değildir. Zira “Cumhuriyet Başsavcılığı itirazında sebep gösterilmesinin zorunlu olup olmaması” başka bir konu, “Ceza Genel Kurulu’nun Başsavcılığı itirazında gösterilen nedenlere bağlı kalınıp kalmayacağı” başka bir konudur. 09.09.1956 gün ve 6/4 sayılı İçtihadı Birleştirme Kararında Cumhuriyet Başsavcılığı itirazında sebep gösterilmesinin zorunlu olup olmadığı karara bağlanmamıştır. Bilindiği gibi İçtihadı Birleştirme Kararlarının sonuç kısımları bağlayıcı olmakla birlikte gerekçeleri bağlayıcı değildir..... Esasen Ceza Genel Kurulu, itiraz nedenleriyle sınırlı bir inceleme yapsa dahi, Ceza Genel Kurulu’nun itiraz üzerine verdiği kararlara Yerel Mahkemelerin direnme hakkı olduğundan, bu şekilde bir direnme kararıyla dosya önüne geldiğinde Ceza Genel Kurulu, yerel mahkeme kararlarındaki tüm yasaya aykırılıkları bozma nedeni yapabileceği gibi; bozulmakla ilk hüküm ortadan kalktığından, yerel mahkemenin yeni ve değişik bir karar vermesi, bu kararın temyiz edilmeden kesinleşmesi veya Yargıtay’ca onanması halinde, C. Başsavcılığı itirazının kapsamı dışındaki kabullere dayanan yeni ve değişik bir karar kesin hüküm haline gelecektir. Bu dahi, C. Başsavcılığı itirazıyla bağlı kalınmayacağına bir başka kanıttır.....(Çakmak, a.g.e., s. 105)

⁵³ CGK E. 2012/16-1298 K. 2013/418 sayı ve 22.10.2013 tarihli kararı “Yargıtay C. Başsavcılığınca gösterilen itiraz nedeniyle bağlı olunup olunmadığı hususunda herhangi bir yasal

Bu kararlar doğrultusunda konuyu değerlendirecek olursak; bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili daire itirazı kabul ederek duruşma açıp yeni bir karar verdiğinde bu karar temyize tabi bir karar da olabilir. Bu durumda kararın tamamına yönelik temyiz yoluna başvurma mümkün olduğu gibi Yargıtay'ca da itiraz sebepleri arasında gösterilmemiş olsa dahi temyize gerekçe yapılmış tüm hususlar incelenecektir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili dairece itiraz kabul edilerek bozma kararı verilmesi hâlinde ilk derece mahkemesince verilecek yeni hükme karşı yeniden istinaf kanun yoluna başvurulması hâlinde bölge adliye mahkemesi ilgili ceza dairesi itiraz ve istinaf taleplerinde belirtilen hususların da dışına çıkarak karar verebilecektir.

Bu itibarla; Cumhuriyet başsavcılığının itirazını inceleyen ilgili daire başsavcılığın belirttiği itiraz sebepleri ile bağlı olmaksızın inceleme yapması gerektiğini söyleyebiliriz.

İlgili ceza dairesi tarafından yapılan inceleme sonunda itiraz kabul edilerek yeni bir kesin nitelikte hüküm verilir ve bu hükümde itiraza konu olabilecek bir hata bulunursa bu yeni verilen karara karşı da bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca CMK'nın 308/A maddesine göre itiraz edilebilir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili daire itirazı yerinde görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Ceza dairesi itiraz sebeplerinin bir kısmını kabul etmekle beraber bir kısmını red etmiş ise red edilen kısımların incelenmesi için dosyayı yine ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir.

IX. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CEZA DAİRELERİ BAŞKANLAR KURULUNCA BAŞVURUNUN İNCELENMESİ

Bölge adliye mahkemesi ceza dairelerinin kesin nitelikteki kararlarına karşı yapılan itirazların öncelikle kararı veren ceza dairesi tarafından incelenmesi, dairenin itirazı yerinde görürse kararını düzeltmesi, yerinde görmez ise itirazın ceza daireleri başkanlar kurulu tarafından incelenmesi için bu kurula

---

düzenlemenin bulunmaması, istikrarlı olarak sürdürülen uygulamaya göre Ceza Genel Kurulunun itiraz nedenleriyle bağlı olmadığı kabul edilmesi ve itiraz üzerine Özel Dairece verilen kararlara karşı da doğrudan Ceza Genel Kuruluna itirazda bulunulmasının mümkün olması karşısında, Özel Dairelerin de itiraza gelinen sanık ve suç ile ilgili olarak Yargıtay C.Başsavcılığı tarafından gösterilen itiraz nedenleriyle bağlı olmadan inceleme yapabileceklerinin kabulünde zorunluluk bulunmaktadır. Bu itibarla, itiraz nedenleriyle bağlı olmaksızın CMK'nun 308. maddesi uyarınca inceleme yapan Özel Dairenin uygulaması isabetlidir." UYAP'tan 05.01.2020 tarihinde alınmıştır.

göndermesi gerekmektedir. Ceza başkanlar kuruluna gönderilen itiraz dosyası hakkında, kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından kurula sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. Dairenin itirazı yerinde görmemesi üzerine itirazı incelemek üzere oluşturulan ceza daireleri başkanlar kurulunun itiraz hakkında vereceği kararlar ise kesin nitelikte olacaktır.

Yine CMK'nın 308/A maddesinde yapılan düzenleme ile bölge adliye mahkemelerinde bulunan ceza dairelerinin sayısı dikkate alındığında, başkanlar kurulunun toplanması ve karar almasında zorluklar yaşanabileceği değerlendirilerek, dörtten fazla ceza dairesi olan bölge adliye mahkemelerinde Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından daire başkanları arasından belirlenen ve dört üyeden oluşan başkanlar kurulunun itiraz incelenmesini yapması hükme bağlanmıştır. Bölge adliye mahkemesi başkanı, 5235 sayılı Kanun'un 34. maddesi gereğince aynı zamanda bu kurula başkanlık edecektir.

Maddede yapılan değişiklik uyarınca itirazları incelemek üzere görev yapacak ceza daireleri başkanlar kurulunun bu maddeye ilişkin çalışma usul ve esasları, Hâkimler ve Savcılar Kurulu tarafından belirlenmiştir.⁵⁴

İtirazı incelemek üzere oluşturulan bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu, bölge adliye mahkemesi başkanının başkanlığında, 1 asıl üyesi kararına itiraz edilen dairenin başkanı, 3 asıl ve 2 yedek üyesi ise her adli yıl başlangıcında, Hâkimler ve Savcılar Kurulu Genel Kurulunca numara olarak belirlenen ceza dairesi başkanlarından oluşur. Başkanlar kurulu üyeleri her adli yıl başlangıcı esas alınmak suretiyle 1 yıl süreyle ve yeni üyeler belirleninceye kadar görev yaparlar.

İtirazı inceleyecek olan ceza daireleri başkanlar kurulunun toplantı gündemi ve tarihini, bölge adliye mahkemesi başkanı belirler. Kararına itiraz edilen dairenin başkanı veya görevlendireceği üye tarafından itirazı inceleyecek olan ceza daireleri başkanlar kuruluna sunulmak üzere bir rapor hazırlanır. Söz konusu rapor ve itiraz edilen karara ilişkin dosya münderecatı, kararına itiraz edilen dairenin başkanı tarafından kurulun bilgisine sunulur.

İtirazı incelemek üzere oluşturulan bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu üye tam sayısı ile toplanır ve salt çoğunlukla karar verir. Başkanlar kurulunda kararına itiraz edilen daire başkanının üye olması, kararlara katılmasına ve oy kullanmasına engel teşkil etmez.

⁵⁴ Hâkimler ve Savcılar Kurulunun 12.12.2019 tarih ve 410 sayılı Genel Kurul Kararı.

Bölge adliye mahkemesi başkanının hukuki veya fiili nedenlerle görevi başında bulunamaması durumlarında, başkanlar kurulu başkanlığı görevine, kararına itiraz edilen daire başkanı dışındaki başkanlar kurulu üyelerinden en kıdemlisi vekâlet eder. Daire başkanının hukuki veya fiili nedenlerle görevi başında bulunamaması ya da bölge adliye mahkemesi başkanlığına vekâlet ettiği durumlarda ise başkanlar kurulu başkanının görevlendireceği yedek üyelerden biri başkanlar kuruluna katılır.

İtirazı incelemek üzere oluşturulan bölge adliye mahkemesi ceza daireleri başkanlar kurulu kararları karar tarihinden itibaren gerekçeli olarak bölge adliye mahkemesi başkanı veya görevlendireceği kurul üyesi tarafından yazılır. Kurulun itirazın kabulüne ilişkin kararları, gereği için ilgili daireye gönderilir.

X. BÖLGE ADLİYE MAHKEMESİ CUMHURİYET BAŞSAVCILIĞI İTİRAZININ YARGITAY CUMHURİYET BAŞSAVCISI İTİRAZI İLE KARŞILAŞTIRILMASI

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi ile Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itiraz yetkisi mahiyet itibarı ile birbirlerine çok benzemekle beraber farklı yönleri de bulunmaktadır.

Benzer yönlerine bakacak olursak;

- 1- Her ikisi de olağanüstü bir kanun yoludur.
- 2- İtiraz edilen karara ilişkin yeni bir hüküm verildiğinde yayılma etkisi her iki kanun yolu içinde bulunmaktadır.
- 3- Kanun yoluna müracaat ile her ikisinde de kendiliğinden hükmün infazını durdurma etkisi bulunmamaktadır.
- 4- Her iki kanun yoluna da re'sen veya istem üzerine gidilebilir.
- 5- Sanık aleyhine itiraz için her iki kanun yolunda da 30 günlük sınırlama bulunmaktadır.
- 6- Sanık lehine itiraz için her iki kanun yolunda da bir başvuru sayısı veya süre sınırlaması getirilmemiştir.
- 7- Her iki kanun yolu başvurusunda da ilgili ceza dairelerinin itiraza konu kararını düzeltme yetkisi bulunmaktadır.
- 8- Her iki kanun yolunda da ilgili ceza daireleri itiraz sebepleri ile sınırlı olmaksızın inceleme yaparak karar verebilirler.

9- Her iki kanun yolunda da aleyhe değiştirme yasağı ilkesi uygulanmaktadır. Yerel veya bölge adliye mahkemesi hükmü sadece sanık lehine olarak istinaf veya temyiz edilmiş ise olağanüstü kanun yolu olan itiraz yoluna gidilse dahi sonuç ceza yönünden aleyhe değiştirme yasağı etkisini gösterecektir.

10- Her iki kanun yolunda da itiraz başvurusu aktarma etkisi yaratmaktadır.

Farklı yönlerini inceleyecek olursak;

- 1- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itiraz kanun yolu ceza dairelerinin sadece kesin nitelikteki kararlarına karşı başvurulabilen bir yol olmasına karşın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazında ceza dairelerinin kararları arasında bir sınırlama getirilmemiştir.
- 2- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı kanun yoluna başvurma yetkisi kurumsal olarak başsavcılığa verilmiş bir yetki olmasına karşın Yargıtay'da sadece Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısına tanınmiş bir yetkidir.
- 3- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili ceza dairesi itirazı yerinde görmezse dosyayı itirazı incelemek üzere ceza daireleri başkanlar kuruluna gönderir. Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı üzerine ilgili ceza dairesi itirazı yerinde görmezse dosyayı incelenmek üzere Yargıtay Ceza Genel Kurulu'na göndermektedir.
- 4- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazını yerinde görmeyen ceza dairesi itirazı incelemek üzere başkanlar kuruluna gönderdiğinde burada bir başkan ve dört üyeden oluşan heyet tarafından incelenirken Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı yerinde bulunmaması üzerine Yargıtay Ceza Genel Kuruluna gönderildiğinde tüm kurul üyeleri tarafından dosya karara bağlanmaktadır.
- 5- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı hem maddi hem de hukuki sorunlara ilişkin yapılabilirken Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazı sadece hukuki sorunlara yönelik yapılabilir.
- 6- Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı üzerine ilgili ceza dairesi itiraz ve istinaf sebepleri ile bağlı olmaksızın kararın tümü üzerinde inceleme yapabilmesine karşın Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının itirazında temyiz gerekçeleri ile bağlı kalmak koşuluyla itiraz sebeplerine bağlı olmaksızın inceleme yapmalıdır.

SONUÇ

Hukuk devleti olmanın şartlarında biri adalet sisteminin etkili ve verimli bir şekilde idare edilmesidir. Hukuk ve adalet sisteminin işleyişindeki sorunlar ve yetersiz bir yargı sistemi, bireylerin adalete olan güvenini zedeleyeceği gibi temel insan haklarının özünü ilgili tartışmaların çıkmasına da neden olur.

Bireylerin haklarını esas alan bir hukuk sistemi eğer etkin bir şekilde çalıştırılmıyorsa bu sistemin yararından söz etmek imkânsız olacaktır. Adalet sisteminin etkili olarak yönetilmesi aynı zamanda bireysel bir hak olduğu için devletler bireylerin bu haklarını korumakla mükelleftirler.

Bir hükmün âdil ve gerçeklere uygun olduğunu söyleyebilmek için hem maddi hem de hukuki meselenin doğru bir şekilde tespit edilmiş olması gerekir. Ancak bu her zaman mümkün olmayabilir. Gerek deliller yardımıyla maddi gerçek araştırılırken gerekse tespit edilen maddi gerçeğe hukuk normu uygulanırken hata yapılabilir. Birçok ülkenin yargı sistemlerinde; maddi gerçeği önceden belirlenmiş hukuk kuralları ile araştırarak bulmak ve böylece adaleti tesis etmek, adalete olan güveni, toplumsal ve kamusal barışı sağlamak için ilk derece mahkemesi tarafından verilen kararların kanun yolu olarak başka bir mahkeme tarafından yeniden incelenmesi benimsenmiştir.

Hatalı ve hukuka aykırı olduğu iddia edilen hükümlerin denetlenmesi amacıyla olağan kanun yolları düzenlenmiştir. Olağan kanun yollarının tüketilmesi sonucunda hataların yine devam etmesi hâlinde sözkonusu hataların giderilebilmesi amacıyla kesin kararlara karşı başvurulabilen ve adli hataların telafisine imkân sağlayan kanun yolları olarak olağanüstü kanun yolları öngörülmüştür. Bu olağanüstü kanun yollarından biri de CMK'nın 308/A maddesinde yer alan bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazıdır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet Başsavcılığının itiraz yetkisi istinaf üzerine ceza dairelerinin verdiği kesin nitelikteki kararlara karşı tanınmış bir kanun yolu olduğu ve olağanüstü kanun yolu olarak düzenlenmiş olması nedeniyle sıkı şartlara bağlanmış ve olağan kanun yolu gibi kullanılması engellenmiştir. Bu kanun yolunun düzenlendiği ve tasnif edildiği sistematik yapının yanı sıra gerek bu kanun yoluna başvurabilen kişilerin sınırlandırılmış olması gerekse de başvurunun kural olarak süre ile sınırlandırılmamış olması ve bunların yanı sıra hiç bir suretle başvurunun hükmün infazını kendiliğinden durdurucu etkiye sahip olmaması karşısında olağanüstü kanun yollarına ait vasıflara sahip olduğu açıktır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz yetkisi kanun yolu açıkladığımız nedenlerle olağanüstü kanun yolu niteliğine haiz olan ve ceza dairesinin istinaf üzerine hükme kesinlik niteliği kazandıran kararlarına karşı başvurulabilen bir kanun yolu olması sebebiyle hükmün infazını durdurucu etkiye sahip değildir.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı üzerine ilgili ceza dairesi itirazı kabul ederek yeni bir hüküm vermesi hâlinde bu yeni kararın hükmü istinaf ederek ceza dairesinin önüne getiren sanık haricinde hükmü istinaf etmeyen diğer sanıklara da eğer uygulanma olanağı varsa yayılma etkisi ilkesi gereği uygulanmalıdır.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığı itirazı kanun yolunda da aleyhe değiştirme yasağı geçerlidir. Yerel mahkeme hükmü sadece sanık lehine olarak istinaf edilmiş ise o halde istinaf üzerine ceza dairesince verilen karara karşı sanık aleyhine Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itirazı yoluna gidilse dahi sonuç ceza yönünden aleyhe değiştirme yasağı etkisini gösterecektir.

Kesin hükme karşı başvurulabilen bir yol olması sebebiyle Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığınca itiraz kanun yoluna başvurulması dava zamanaşımını etkilemez. Zira hükmün kesinlik niteliği kazanması ile birlikte dava zamanaşımı süresi sona ermiş ve artık ceza zamanaşımından bahsedilebilir olmuştur. Ancak başvurunun ilgili ceza dairesince kabul edilmesi ile birlikte TCK'nın 66/5. maddesi hükmü uyarınca dava zamanaşımı süresi yeniden işlemeye başlar.

Bölge adliye mahkemesi Cumhuriyet başsavcılığının itiraz kanun yolu, ceza dairelerinin istinaf incelemeleri neticesinde verdikleri ve yerel mahkemenin hükmünü kesin hüküm hâline getiren kararlara karşı bu kararlarda yer alan ciddi hukuka aykırılıkların giderilebilmesi amacıyla kabul edilmiş bir kanun yolu olması sebebiyle adli hataların kesin hüküm otoritesi nedeniyle varlığını devam ettirmesini ve ceza muhakemesinin temel amacı olan maddi gerçeğin ortaya çıkarılması amacından uzak kalınmasını engelleyen niteliği ile önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Akkaya, Çetin, (2007) *Kanun Yararına Bozma ve Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi*, Ankara; Kartal Yayınevi.
- Arslan, Çetin, (2007) “*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazı*”, *Ceza Hukuku Dergisi*, Yıl 2, C. 5.
- Azizağaoğlu, Bahattin, (2018) “*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazının Hukuki Niteliği ve Emsal Usul İtirazları*”, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları.
- Bilge, Necip, (1965), *Medeni Yargılama Hukuku Dersleri*, Ankara: Ajans-Türk Matbaası.
- Centel, Nur ve Zafer, Hamide, (2012), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 9. Baskı, İstanbul: Beta Yayınları.
- Çakmak, Kadir, (2015) “*Bir Denetim Muhakemesi Yolu Olarak Yargıtay Cumhuriyet Başsavcısının İtiraz Yetkisi*”, Gazi Üniversitesi, Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yüksek Lisans Tezi.
- Donay, Süheyl, (2009) *Ceza Muhakemesi Kanunu Şerhi*, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Erem, Faruk, (1996), *Ceza Muhakemeleri Usulü Kanunu*, Ankara.
- Kaymaz, Seydi, (2019), “*Davasız Yargılama Olmaz İlkesinin İhlal Edilmesi ve Sonuçları*”, *Dokuz Eylül Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, Cilt 21, Özel sayı.
- Kunter, Nurullah; Yenisey, Feridun ve Nuhoğlu, Ayşe, (2008), *Muhakeme Hukuku Dalı Olarak Ceza Muhakemesi Hukuku*, 14. Baskı, İstanbul: Arıkan Yayınevi.
- Malkoç, İsmail ve Yüksektepe, Mert, (2008), *Ceza Muhakemesi Kanunu*, Cilt 2, Ankara: Malkoç Kitapevi.
- Mutlu, Semih, (2018) “*Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığının İtirazı Geri Çekme Hakkı*”, *Ceza Muhakemesinde Kanun Yolları*, Ankara: Türkiye Adalet Akademisi Yayınları.
- Özbek, Veli Özer; Doğan, Koray; Bacaksız, Pınar ve Tepe, İlker, (2018), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 11. Baskı, Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Öztürk, Bahri, (2009) “*Nazari ve Uygulamalı Ceza Muhakemesi Hukuku*”, 1. Baskı Ankara: Seçkin Yayınları.
- Parlar, Ali ve Hatipoğlu, Muzaffer, (2008), *Ceza Muhakemesi Kanununun Yorumu*, Ankara: Yayın Matbaacılık.
- Selçuk, Sami, (2009), *Vicdani Kanı Yargısının Denetimi ve Sınırları-II*, Star, 6 Ocak 2009.

- Soyaslan, Doğan, (2014),*Ceza Muhakemesi Hukuku*, 5. Baskı, Ankara: Yetkin Yayınevi.
- Şahin, Cumhur ve Göktürk, Neslihan,(2012), *Ceza Muhakemesi Hukuku II*, Ankara: Seçkin Yayınevi.
- Talas, Serdar, (2012),“*Ceza Muhakemesi Hukukunda Başsavcılığının İtirazı*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi.
- Toroslu, Nevzat ve Feyzioğlu, Metin, (2011), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 8. Baskı, Ankara: Savaş Yayınevi.
- Tosun, Öztekin, (1973),“*Temyiz Kararlarına Karşı Kanun Yolları*”, İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası.
- Tosun, Öztekin, (1976), *Türk Suç Muhakemesi Hukuku Dersleri*, 2. Baskı, C. 2.
- Turabi, Selami, (2013),“*Bireysel Başvuruda Yargıtay Cumhuriyet Başsavcılığı İtirazı*”, Akademik Teklif Dergisi.
- Unberath, Hannes, (2007), “*Der Zweck der Rechtsmittel nach der ZPO-Reform-Theorie und Praxis*”, ZJP, Band 120, Heft 3.
- Ünsal, Cengiz, (2014), *Ceza Muhakemesinde İstinafın Gelişimi ve Bölge Adliye Mahkemelerinde Muhakemenin Yapılması*, 1. Baskı, Ankara: Seçkin yayınları.
- Ünsal, Cengiz, (2016), *Ceza Muhakemesinde İstinaf*, 2. Baskı, Ankara: Seçkin yayınları.
- Ünver, Yener ve Hakeri Hakan, (2020), *Ceza Muhakemesi Hukuku*, 17. Baskı, Ankara: Adalet Yayınevi.
- Yurtcan, Erdener,(2007),*Ceza Yargılaması Hukuku*, 12. Bası, İstanbul: Beta Yayınevi.
- Yüce, Turhan Tufan, (1967), *Türk-Alman Ceza Muhakemeleri Hukukunda Kanun Yolları*, Erzurum.